

VARHAISELLA PÄIVÄHOIDOLLA MYÖNTEINEN VAIKUTUS KOULUTUKSEEN

Tausta

Suomessa on yksi maailman kattavimmista päivähoitojärjestelmistä. Pienten lasten vanhemmille on turvattu oikeus päivähoitoon, ja julkinen valta kantaa suuren osan sen kustannuksista.

Yksi laadukkaan päivähoitojärjestelmän eduista on sen myönteinen vaikutus lasten kehitykseen. Parhaimmassa tapauksessa päivähoitojärjestelmä myös edesauttaa mahdollisuuksien tasa-arvon saavuttamista: se voi vähentää perhe-taustan vaikutusta myöhempään koulutusvalintoihin ja lopulta eri yhteiskunnallisiin asemiin päätymiseen.

Kattavasta päivähoitojärjestelmästä huolimatta pienten lasten päivähoito on Suomessa selkeästi harvinaisempaa kuin muissa pohjoismaissa (OECD 2016). Päivähoidon käyttö on myös vahvasti riippuvainen perhetaustasta. Korkeasti koulutetut vanhemmat laittavat lapsensa päivähoitoon huomattavasti varhaisemmin ja useammin kuin matalasti koulutetut vanhemmat. Se saattaa pikemminkin kasvattaa kuin pienentää sosiaalisia eroja.

Päivähoidon vaikutus myöhempään koulutukseen

Olemme tutkineet päivähoiton vaikutuksia lasten myöhempään kouluttautumiseen. Päivähoitojärjestelmä luo erinomaisen pohjan inhimillisen pääoman lisääntymiselle ja mahdollisuuksien tasa-arvon toteutumiselle. Yksi järjestelmän tavoitteista on kaikkien lasten kehityksen tukeminen.

Tutkimme lasten varhaisen päivähoiton yhteyttä kouluttautumiseen. Alle 3-vuotiaana päivähoitoon meneminen oli yhteydessä suurempaan todennäköisyyteen opiskella toisella asteella (ammattikoulussa tai lukiossa) peruskoulun jälkeen, lukion suorittamiseen sekä korkeakoulutukseen hakeutumiseen.

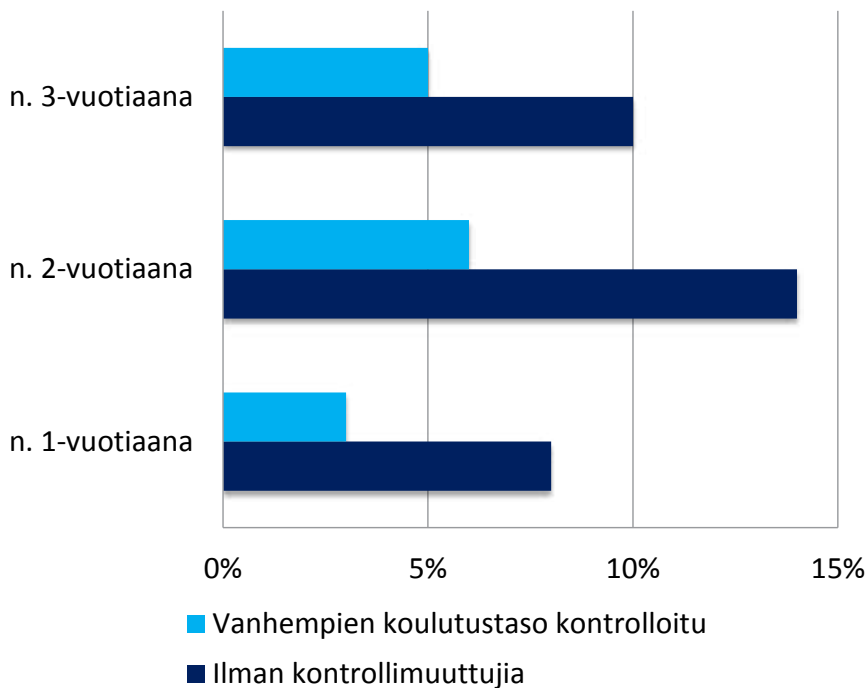
Osin tämä johtuu positiivisesta valikoitumisesta. Korkea-

- Alle 3-vuotiaana päivähoitoon menneet lapset kouluttautuvat pidemmälle kuin kauemmin koti-hoidossa olleet lapset.
- Laadukas päivähoito voi siis edistää mahdollisuuksien tasa-arvon toteutumista.
- Vanhempia kannattaa kannustaa viemään lapsensa päivähoitoon nykyistä varhemmin.
- Taloudellisia kannustimia voidaan parantaa joko päivähoitomaksuja alentamalla tai koti-hoidon tukea leikkaamalla.
- Päivähoidon korkea laatu on turvattava riittä-villä resursseilla.
- Vanhempien tietämystä päivähoiton suotuisista vaikutuksista on lisättävä.

koulutettujen vanhempien lapset menevät varhemmin päivähoitoon, ja nämä lapset myös kouluttautuvat todennäköisemmin pitkälle. Lukioon menemisen todennäköisyys on 14 prosenttiyksikköä korkeampi 2-vuotiaana päivähoitoon menneillä lapsilla verrattuna vielä 3-vuotiainkin koti-hoidossa oleviin lapsiin (kuvio 1). Kun vanhempien koulutustasojen erot on otettu huomioon, pienenee tämä ero 6 prosenttiin.

On vaikea sanoa, missä määrin päivähoito vaikuttaa pidemmälle kouluttautumiseen suoraan ja missä määrin kyse on näennäisestä, nyt huomioimattomien tekijöiden vaikutuksesta. Aikaisempien, tämän ongelman paremmin ohittavien norjalaisten tutkimusten tulokset (Havnes ja Mogstad 2011, 2015) ovat kuitenkin omiemme kanssa yhteneväisiä.

Näyttää siis siltä, että todennäköisesti myös Suomessa päivähoitoon osallistumisella on myönteinen vaikutus myöhempään kouluttautumiseen.

Kuvio 1. Päivähoidon aloittamisikä ja lisääntynyt todennäköisyys lukion suorittamiseen (verrattuna vielä 3-vuotiaana kotioidossa oleviin).

Oikea aika päivähoidolle?

Noin 2-vuotiaana päivähoidon menneet lapset kouluttautuivat pisimmälle kaikilla koulutuksen tasoilla arvioituna (ks. kuvio 1 ylioppilastutkinnon suorittamisesta). Varhaisen päivähoidon vaikutus oli positiivinen myös 3- ja 1-vuotiaana päivähoidon menneillä suhteessa vielä 3-vuotiaana kotioidossa oleviin.

Tutkimuksemme perusteella ei ole mahdollista päätellä, miksi kokonaisvaikutus kouluttautumiseen on juuri 2-vuotiaana päivähoidon menneillä vahvin. Kuitenkin kaikki alle 3-vuotiaana päivähoidon menneet lapset kouluttautuivat pidemmälle kuin myöhemmin päivähoidon menneet tai kotioidossa aina kouluikänsä asti olleet lapset.

Samantyyppinen yhteys havaittiin myös tutkittaessa toisen asteen koulutukseen menemistä sekä korkeakouluun pääsemistä.

Kannustimia kannattaa parantaa

Päivähoitojärjestelmä on erinomainen keino edesauttaa inhimillisen pääoman kehittymistä varhaislapsuudessa ja mahdollisuuksien tasa-arvon toteutumista yhteiskunnassa. Suomessa päivähoidon taso on korkea. Tason ylläpitäminen edellyttää kuitenkin investointeja yhteiskunnan taholta: vain

riittävät resurssit takaavat riittävän laadun.

Suomi poikkeaa muista Pohjoismaista siinä, että päivähoito aloitetaan muita maita myöhemmin. Tulostemme perusteella päivähoidon kannattaisi siirtyä jo melko varhaisessa vaiheessa. Sillä olisi myös myönteisiä vaikutuksia naisten työllistymiseen (Kosonen 2014). Keinoja kannustaa varhaisempaan päivähoidon siirtymiseen on monia.

Yksi keino on päivähoidon siirtymisen taloudellisten kannustimien parantaminen. Taloudellisia kannustimia voidaan parantaa joko perheille päivähoidosta aiheutuvia kustannuksia madaltamalla tai kotihoitoon kohdistuvia tukia leikkaamalla. Kotihoidon tukea voidaan leikata esimerkiksi joko rajoittamalla alle 3-vuotiaiden oikeutta tukeen tai sen tasoa madaltamalla. Koska monet kunnat maksavat korotettua kotihoidon tukea, näistä vaihtoehdoista selkeämpi on tuen rajoittaminen esimerkiksi vain alle 2-vuotiaille lapsille.

Jos kotihoidon tukea leikataan, on tärkeää huomioida erityisesti huono-osaisimpien perheiden asema ja mahdollisesti varautua muiden tukien korottamiseen näiden perheiden taloudellisen tilanteen turvaamiseksi.

Toinen tärkeä keino on turvata erilaisten hoitomuotojen saatavuus. Tilanteestaan riippuen perhe voi kokea jonkin näistä hoitomuodoista muita paremmaksi, ja lapsen siirtyminen

päivähoitoon voi lykkäytyä, jos sitä ei ole saatavilla.

Myös varteenotettava keino on lisätä väestön tietämystä päivähoiton tutkimuksiin osoitetuista myönteisistä vaikutuksista. Yleinen harhaluulo on, että päivähoito on haitallista lasten kehitykselle. Tutkimuskirjallisuus ei tue tätä väitettä useimpien lasten kohdalla. Keskeisessä roolissa on neuvolajärjestelmän kautta tapahtuva tiedonvälitys.

Tehokkaimpina keinoina päivähoitoon osallistumisen lisäämiseksi näemme taloudelliset kannustimet sekä päivähoiton riittävän korkean tason turvaamisen riittäväillä resursseilla. Taloudelliset kannustimet ovat erinomainen keino kannustaa vanhempia viemään lapsensa päivähoitoon. Korkeatasoinen päivähoito puolestaan paitsi kannustaa varhaiseen päivähoitoon siirtymiseen, myös vahvistaa päivähoiton myönteisiä vaikutuksia.

Lisätietoja:

Aleksi Karhula, Jani Erola ja Elina Kilpi-Jakonen, Turun yliopisto (etunimi.sukunimi@utu.fi)

Karhula, Aleksi, Erola, Jani & Kilpi-Jakonen, Elina: Home Sweet Home? Long-Term Educational Outcomes of Childcare Arrangements in Finland. WPSEI 9/2016.

Lähteet:

OECD. 2016. OECD Family Database.

Havnes, Tarjei & Mogstad, Magne. 2011. No Child Left Behind: Subsidized Child Care and Children's Long-Run Outcomes. *American Economic Journal: Economic Policy* 3(2):97–129.

Havnes, Tarjei & Mogstad, Magne. 2015. Is Universal Child Care Leveling the Playing Field? *Journal of Public Economics* 127:100–114.

Kosonen, Tuomas. 2014. To Work or Not to Work? The Effect of Childcare Subsidies on the Labour Supply of Parents. *The B.E. Journal of Economic Analysis & Policy* 14(3):817–48.

Osa kansainvälistä tutkimusprojektiä

Tutkimuksemme toteutettiin osana kansainvälistä European University Institutin *eduLIFE*-projektiä. Projektin tässä osassa vertailtiin päivähoiton vaikutuksia kansainvälisesti. Tutkimme vuonna 1989 ja 1990 syntyneitä lapsia Tilastokeskuksen rekisteriaineistolla.

Käytetty aineisto ei sisältänyt maahanmuuttajia tai yksinhuoltajien lapsia. Koska käytimme kotihoidontukea indikaattorina kotihoidolle, tarkastelun ulkopuolelle rajattiin myös ne lapset, joilla oli alle yksivuotiaita sisarusia.

Tutkimus tullaan julkaisemaan kokoamateoksessa. Julkaisemiseen asti se on saatavilla Turku Center for Welfare Researchin (TCWR) työpaperisarjassa *Working Papers on Social and Economic Issues* (wpsei.utu.fi).

Tackling Inequalities in Time of Austerity (TITA)
Strategisen tutkimuksen konsortiohanke
Suomen Akatemia
www.utu.fi/tita

Turun yliopisto
University of Turku